

Værdien af interne kurser for frivillige i sociale foreninger

Marts 2008

Marianne Malmgren

Værdien af interne kurser for frivillige i sociale foreninger

Marts 2008

Marianne Malmgren

Værdien af interne kurser for frivillige i sociale foreninger

© CASA, Marts 2008

ISBN 978-87-91795-83-1

Elektronisk udgave: ISBN 978-87-91795-84-8

Forord

Rådet for Frivilligt Socialt Arbejde har bedt CASA om at gennemføre en screening og en analyse af betydningen af de frivillige sociale foreningers egne interne kursusaktiviteter støttet af Uddannelsespuljen - Støtteform A.

Formålet med analysen er, på et kvalitativt grundlag, at identificere de forskellige betydninger kurserne har for foreningernes primære målgruppe.

Analysen er baseret på interview med kursusansvarlige og frivillige kursusdeltagere samt en screening af bevillinger fra Uddannelsespuljen i 2007. Til at indgå i den kvalitative del af undersøgelsen er udvalgt 16 foreninger, som har modtaget støtte fra puljen, og som repræsenterer forskellige brugerrettede formål, målgrupper og bevillingsstørrelser.

Vi vil gerne takke ansatte og frivillige i foreningerne, som har afset tid til interview enten telefonisk eller personligt. Også en tak til medarbejdere fra Puljeadministrationen i Velfærdsministeriet som gav mulighed for at gennemgå ansøgningerne til Uddannelsespuljen fra 2007 samt til Center for Frivilligt Socialt Arbejde for ulejligheden med at sende kopier af ansøgningerne fra 2006 samt bevillingskrivelserne fra 2007.

Undersøgelsesarbejdet er foregået i december 2007 og januar 2008.

CASA
Marts 2008

Indholdsfortegnelse

1	Resumé.....	5
1.1	Typen af kursusaktiviteter	5
1.2	Interne kursers betydninger	6
1.3	Om uddannelsespuljen	7
1.4	Konklusion	8
2	Formål og metode	9
2.1	Metode.....	10
3	Typen af brugerrettede aktiviteter	13
3.1	Flest brugerrettede aktiviteter	13
3.2	Generel kompetence.....	14
3.3	Personlig udvikling	15
3.4	Metoder	16
3.5	Introduktionskursus.....	17
3.6	Målgruppe	19
3.7	Selve viden om det særlige	19
3.8	Samarbejde	20
3.9	Bestyrelsesarbejde.....	21
4	Frivillig bruger.....	23
5	Betydninger	27
5.1	Kontekstuelt og specifikt læringsrum	27
5.2	Social kapital	29
5.3	Foreningsidentitet.....	30
5.4	Kvalitetssikring	32
5.5	Mobilisering – rekruttering og fastholdelse	32
5.6	Lokalkendskab og forankring	34
6	Uddannelsespuljen.....	35
6.1	Egne og centrale kurser supplerer hinanden	35
6.2	Hvad og hvem kan støttes?	37
6.3	Bevillingsbeløb og krav til administration	37
6.4	Tidsfrist	38

1 Resumé

Denne rapport sætter fokus på betydningen af de sociale foreningers egne kursusaktiviteter for deres frivillige. Kursusaktiviteter som er støttet af Uddannelsespuljens Støtteform A.

Undersøgelsen er primært kvalitativ. 16 foreninger har bidraget til undersøgelsen. I 11 foreninger har den kursusansvarlige deltaget i et telefoninterview, og i 5 foreninger har den kursusansvarlige og en mindre gruppe frivillige deltaget i personligt interview. Der er desuden gennemført en screening af de kursusaktiviteter, som foreningerne modtog støtte til fra puljen i 2007. Analysens hovedspørgsmål er:

- Hvad er det for kurser foreningerne tilbyder?
- I hvilket omfang er de brugerrettede?
- Hvordan er de brugerrettede?
- Hvordan er kursusdeltagernes og foreningernes vurderinger af betydningerne af kurserne for det frivillige arbejde?

1.1 Typer af kursusaktiviteter

Uddannelsespuljens Støtteform A støtter foreningernes kursusaktiviteter inden for følgende kategorier:

- Generel kompetence.
- Personlig udvikling.
- Metoder.
- Introduktion af nye frivillige.
- Specifikt om målgruppen.
- Viden om det særlige.
- Samarbejde.
- Bestyrelsesarbejde.

Der gives næsten udelukkende støtte til aktiviteter, som er brugerrettede. Kun få kurser omhandlende bestyrelsesarbejde er støttet fra puljen. Næsten 2/3 af de foreninger, som modtog støtte i 2007, afholdt kursusaktiviteter inden for kategorierne generel kompetence og introduktion af nye frivillige. Altså kursusaktiviteter som typisk indeholder opkvalificering af de frivillige både i forhold til metoder i indsatsen, viden om det særlige ved brugernes problemstilling, redskaber til personlig udvikling samt information om foreningen.

En mindre del af foreningerne har formuleret en kursusaktivitet med en enkelt målrettet kategori fx kun om metoder i indsatsen eller konkret viden om målgruppen for indsatsen.

På baggrund af en gennemgang af samtlige bevillinger fra 2007 synes kriterierne for tildeling af støtte først og fremmest at være at tilgodese en spredning af midlerne således, at frivillige fra så mange foreninger som muligt får et tilskud. Dermed understøtter puljen en mangfoldighed af organisationer, som de frivillige fungerer i.

1.2 Interne kursers betydninger

Gennem analysen af foreningernes egne kursusaktiviteter er der identificeret en række betydninger for de frivillige og brugerne. Ud over hvad der generelt gælder for kurser, at de giver øget viden, indsigt og kompetencer, er der identificeret nogle særlige betydninger af foreningernes egne kurser.

- De skaber rammer for et kontekstuel læringsrum. Det, at foreningerne initierer deres egne kurser, betyder, at aktiviteterne tager udgangspunkt i og omhandler de frivilliges egen praksis og specifikke målgruppe. Det er derfor direkte muligt at overføre læringen til egen praksis. De frivillige har mulighed for umiddelbart at bruge hinandens konkrete erfaringer og oplevelser.
- De øger de frivilliges sociale kapital. De frivillige etablerer og styrker deres sociale fællesskab gennem deltagelse i foreningens egne kurser. Deltagelsen omhandler fællesskab, samhørighed og dynamikken mellem de frivillige. Samhørigheden betyder, at de frivillige kan mere, end de ville kunne som enkeltpersoner i kontakten til brugeren, og erfaringsudvekslingen kan være med til at generere nye ideer og udvikle foreningens indsats og indsatsområder. Den sociale værdi kan også omsættes på sigt til andre værdier fx som merit på et studie eller som øget selvtillid.
- De bidrager til foreningsidentitet. Gennem de interne kurser får de frivillige ejerskab til foreningens værdigrundlag, rammer og betingelser og bliver i højere grad en del af foreningen. Formålet med indsatsen bliver afklaret uanset, om der er tale om samtale, rådgivning eller støtte. Desuden vælger nogle frivillige at deltage i eksakte foreningers indsats på grund af deres værdigrundlag og tilgang til brugerne.
- De er en del af foreningernes kvalitetssikring og kvalitetsudvikling i indsatsen for brugerne.
- De bidrager til mobilisering, rekruttering og fastholdelse af frivillige.
- De bidrager til lokalt kendskab og lokal forankring

Betydningerne for de frivillige er for det første knyttet til generel kvalificering og opkvalificering samt kompetence i forhold til at kunne varetage deres opgave. De bliver så at sige klædt specifikt på til jobbet. Det medfører, at de oplever at være kompetente og trygge og med sikkerhed kan løse opgaven.

For det andet er det af betydning, at der etableres og skabes et fællesskab med andre frivillige fra foreningen og samhørighed til foreningen. Opbyg-

ningen af et fælles fagligt input og en fælles referenceramme samt tilegnelse af nye redskaber til brug i deres indsats og muligheden for at udveksle erfaringer med andre, som yder en indsats på samme felt, er vigtig for at blive ved med at møde brugeren på den bedste måde. Desuden giver fællesskabet de frivillige et bedre grundlag for at henvende sig til andre i foreningen fx for sparring eller ved støtte i vanskelige relationer.

For nogle af de frivillige giver deltagelsen dem mulighed for styrke deres selvværd og en glæde i livet. Det drejer sig især om de brugere, som er blevet rekrutteret til frivillige, og som oplever det som en forkælelse fx at komme på et regulært kursus med undervisning og forplejning. De oplever det særlige at være medspiller på det interne kursus, hvor de bidrager med egne erfaringer. En sådan oplevelse kan nogle leve længe på, og det giver lyst til at fungere som frivillige også fremover. For disse frivillige er deltagelse i de interne kurser knyttet til empowerment. Desuden er der også et element af sundhedsfremme forbundet med deltagelse.

For brugerne betyder det, at de møder frivillige, som er klædt på til indsatsen. Den frivillige, som den enkelte bruger møder, er tryk og sikker og tør godt være i mødet - også selvom der kan være tale om meget tunge problemstillinger. Brugerne møder frivillige, som kan hjælpe dem med rådgivning her og nu, og som ved noget om, hvordan og hvor de kan få yderligere hjælp og støtte. Der er tale om frivillige, som har et fælles fagligt niveau – og fælles tilgang til brugerne.

Det, at de frivillige bliver styrket i deres viden og metoder at arbejde på og oplever, at de udvikle sig, smitter af på kvaliteten af arbejdet i forhold til brugerne. Brugerne bliver ”opdaget”, fordi de frivillige evner at spørge ind til den konkrete problematik. Samtidig har det en afsmittende effekt for brugeren, at den frivillige føler sig anerkendt og har det godt i foreningen.

1.3 Om uddannelsespuljen

De 190 foreninger, som har modtaget støtte fra Uddannelsespuljens Støtteform A i 2007 er væsentligt forskellige, både hvad angår kapacitet, økonomi, organisering og målgrupper. Puljens betydning for foreningerne varierer. For nogle af de mindre lokale foreninger er den nærmest essentiel for, at der er en indsats for brugerne, bl.a. fordi bevillingen er central i forhold til at mobilisere de frivillige i lokalområdet og skabe foreningen. For andre foreninger er bevillingen primært med til at kvalificere de frivilliges indsats og/eller eksperimentere med nye målgrupper eller metoder.

De interviewede kursusansvarlige vurderer, at Uddannelsespuljens Støtteform A, B og C supplerer hinanden. Fordelene ved de interne kurser er bl.a., at de er målrettet den specifikke målgruppe, som de frivillige ønsker at yde en indsats i forhold til, at opkvalificeringen sker i en kontekst, hvor

alle er en del af samme forening og dermed samme værdigrundlag, og at der er mulighed for erfaringsudveksling med andre frivillige inden for samme felt. Altså specifikke, målrettede kurser med vægt på foreningsfællesskab.

Følgende synspunkter vedrørende puljen er der gennem interviewene blevet peget på, og disse kan betragtes som barrierer for den brugerrettede indsats.

Det drejer sig for det første om planlægning og tidsfrister, hvor det kan være vanskeligt i forhold til puljeansøgningen og fristen for foreningerne at honorere et aktuelt konkret behov fra de frivillige i forhold til kvalificering inden for en problematik, som de netop er stødt på, eller som der har været flere henvendelser omkring inden for den seneste tid.

For det andet mangler foreningerne viden om, hvad og hvem der støttes gennem Uddannelsespuljens Støtteform A.

For det tredje synes der at være en smertegrænse mellem bevillingsbeløb og krav til administration. Sidstnævnte kan måske afholde nogle mindre foreninger fra at ansøge.

1.4 Konklusion

Analysen viser:

- at de sociale foreningers egne kurser for frivillige har betydning for mobilisering, sammenhængskraft, læring og lokal forankring
- at Uddannelsespuljens Støtteform A næsten udelukkende støtter brugerrettede kurser
- at Støtteform A har essentiel betydning for små foreninger
- at der er konsensus om professionalisering af frivillige.

2 Formål og metode

Rådet for Frivilligt Socialt Arbejde har anmodet CASA om at gennemføre en analyse af betydningen af de frivillige sociale organisationers egne interne kursusaktiviteter for frivillige støttet af Uddannelsespuljen.

Uddannelsespuljens overordnede formål er at støtte udviklingen af personlige kompetencer hos frivillige, som er engageret i de frivillige sociale organisationer. Puljen har eksisteret i en årrække, og Rådet for Frivilligt Socialt Arbejde har i den netop indgåede aftale om udmøntningen af Satspuljen for 2008 fået tildelt 11 mio. kr. årligt over de næste fire år til Uddannelsespuljen til støtte til uddannelse og kursusaktiviteter for frivillige inden for det sociale område. Det brugerrettede formål er skærpet i den nuværende pulje. Nærværende analyse omhandler den tidligere puljebevilling, som sluttede i 2007.

Puljen er delt op i tre forskellige støtteformer, nemlig Støtteform A, hvorefter der uddeles økonomisk støtte til de frivillige sociale organisationers egne uddannelsesaktiviteter. Formålet med Støtteform A er at kvalificere det brugerrettede frivillige sociale arbejde og at forbedre støttefunktionerne i forhold til udmøntningen af det frivillige brugerrettede arbejde. Støtteform B gives til åbne kursustilbud til frivillige, som bliver udbudt gennem Center for Frivilligt Socialt Arbejde. Støtteform C består af konsulentstøtte til realisering af kursusideer.

Uddannelsesaktiviteterne realiseret via Uddannelsespuljens Støtteform A henvender sig primært til frivillige i de frivillige sociale foreninger og organisationer. Det fremgår af vejledningen til ansøgning for puljen, at ansatte kan indgå i aktiviteterne, hvor det er relevant. Støtten og aktiviteterne er ikke for brugere i det frivillige sociale arbejde, men brugerne kan deltage i aktiviteterne/kurserne, når de fungerer som frivillige, eller hvis sigtet er at inddrage brugerne som frivillige (jf. Vejledning til Støtteform A år 2007).

Formålet med analysen er på et kvalitativt grundlag at identificere de forskellige betydninger foreningernes egne kurser har for foreningernes primære målgruppe.

Undersøgelsen indeholder for det første en gennemgang af de tilskud, der er givet i Støtteform A med henblik på at belyse, om tilskuddene i særlig grad er givet til kurser i relation til det brugerrettede arbejde. For det andet er der taget kontakt til udvalgte foreninger, der har modtaget tilskud, for at afklare hvad kurserne konkret betyder for foreningernes arbejde.

Analysens hovedspørgsmål er:

- Hvad er det for kurser foreningerne tilbyder?
- I hvilket omfang er de brugerrettede?
- Hvordan er de brugerrettede?
- Hvordan er kursusdeltagernes og foreningernes egne vurderinger af betydningerne af kurserne for det frivillige arbejde?

2.1 Metode

Undersøgelsen er primært kvalitativ og gennemført ved personlige og telefoniske interview med kursusdeltagere og kursusansvarlige i 16 udvalgte foreninger. Der er desuden gennemført en screening af de foreninger og kurser, som var støttet af Uddannelsespuljens Støtteform A i 2007.

Interview

Der er foretaget personligt kvalitativt interview med kursusansvarlige i 5 foreninger, nemlig:

- Bispebjerg Hospitals Besøgsvener.
- KFUM's Sociale Arbejde i Danmark.
- Livslinjen.
- Ungdommens Røde Kors.
- Ventilen Danmark.

Formålet har været at erfare og perspektivere de betydninger, interne kurser har for foreningernes primære målgruppe. Fra en forening deltog sekretariatsleder, kursussekretær og formanden for foreningens uddannelsesudvalg i interview og fra de øvrige den uddannelsesansvarlige fx direktør, koordinator eller kursusleder. I alt 7 personer har deltaget i interview af cirka en times varighed. Interviewene er foretaget ud fra en semistruktureret interviewguide med følgende overordnede spørgsmål:

- Hvorfor afholder I interne kurser for egne frivillige?
- Hvad er kursusindholdet bestemt af?
- På hvilken måde er kurserne brugerrettet?
- Hvad forstår I ved brugerrettet?
- Hvilken betydning har kurserne for brugere/de frivillige/foreningen?
- Hvad betyder Uddannelsespuljen samlet set for jer?

Med det formål at indsamle de frivillige kursisters erfaringer med at deltage i foreningernes interne kurser, samt hvad det betyder for dem i deres arbejde for målgruppen, er der foretaget 5 gruppeinterview med frivillige fra:

- Bispebjerg Hospitals Besøgsvener.
- KFUM's Sociale Arbejde i Danmark.

- Livslinjen.
- Ungdommens Røde Kors.

Kursisterne har i interviewet beskrevet og vurderet betydningen af de interne kurser. I alt har 15 kursister deltaget i personlige gruppeinterview af cirka en times varighed. Fremgangsmåden og scenen for interviewene varierer og er tilpasset den konkrete forenings kontekst samt tidshorizonten for dette projekt. I en forening var der tale om et besøg på den afsluttende dag for kursusforløbet, hvor 2 af kursusdeltagerne deltog i et gruppeinterview og 6 andre i en rundbordssamtale. Der er således foretaget interview med frivillige, som har kursuserfaringerne i umiddelbar frisk erindring, og med andre, hvor det er længere tid siden, de har været på kurset. Både nye frivillige og frivillige med flere års anciennitet har deltaget i interview.

I en anden forening var sekretariatet behjælpelig med at formidle kontakt til foreningens frivillige. De frivillige meldte tilbage til CASA, og et gruppeinterview blev foretaget i foreningens lokaler. De personlige interview er optaget på bånd og efterfølgende refereret.

Betydninger af foreningernes egne kurser er desuden indsamlet ved 11 telefoniske interview af cirka en halv times varighed med den kursusansvarlige fx daglig leder, leder af foreningens frivilligafdeling eller foreningens koordinator. Interviewet er gennemført ud fra en guide med de samme temaer som ved de personlige interview. Telefoninterviewene er refereret og bearbejdet umiddelbart efter samtalen. Den kursusansvarlige fra følgende foreninger har deltaget i et telefonisk interview:

- Børns Voksenvenner Århus.
- Dansk Flygtningehjælp.
- De Frivilliges hus.
- DE9 – Foreningen for pårørende til psykisk syge i Århus Amt.
- FuturaCentret i Næstved.
- Kræftens Bekæmpelse.
- Landsforeningen for BEDRE PSYKIATRI.
- Mødrehjælpen.
- Scleroseforeningen.
- Sinds Psykologiske rådgivning og Pårørendegrupper.
- Vestegnens selvhjælpsgruppe.

Bearbejdning af interviewene er foregået ved gennemlæsning af materialet under hvert af de seks temaer i guiden. Derefter er der foretaget en analyse i forhold til de enkelte foreningers kontekst og ud fra temaerne: Strategi for interne kurser, brugerrettede betydninger, de interne kursers betydning først og fremmest for brugerne, men også for frivillige og for organisationen.

Udvælgelsen af foreningerne til at indgå i interviewundersøgelsen er foregået på baggrund af resultaterne af en screening af samtlige foreninger, som har modtaget støtte fra Uddannelsespuljen i 2007 og ud fra følgende kriterier: Foreningens og bevillingens størrelse, målgruppe/arbejdsområde, og hvilke brugerrettede formål kurset repræsenterer. Ved at tilgodese disse udvælgelseskriterier er der taget højde for, at en mangfoldighed af betydninger er repræsenteret i datamaterialet.

Screening

For at identificere og kategorisere kursernes brugerrettede indhold er der foretaget en gennemgang af de 190 foreninger, som har modtaget støtte fra Uddannelsespuljens Støtteform A i 2007. Gennemgangen danner baggrund for udarbejdelse af typologier af kursernes indhold og en opgørelse af andelen af de forskellige typer. Opgørelsen er foretaget ud fra registrering af de enkelte foreningers journalnummer, navn, om det er en landsorganisation, lokalorganisation eller andet, titler på kurser, der er givet støtte til, vurderet formål med kurserne, bevillingsbeløb, deltagerantal, målgruppe samt, hvornår kurset er afholdt. Registreringen er foretaget i et Excel dataark.

Til brug for denne del af undersøgelsen er der for det første anvendt Velfærdsministeriets pulje-administrationssystem med oversigt over tilskud for 2007 fra Puljen til Uddannelse, kurser mv. for frivillige inden for det sociale felt. Denne indeholder ud over formalia som foreningens navn og adresse og journalnummer, oplysninger om projektets indhold, varighed, deltagerantal samt sagsbehandlerens kommentarer vedrørende indstillingen af støttebeløb og eventuelt begrundelse for afslag.

For det andet er der anvendt ansøgninger fra foreningerne fra 2007 til puljen. Der er foretaget en gennemgang af udvalgte ansøgninger og afgørelser til udmøntning i 2007. Disse er stillet til rådighed ved besøg i Tilskudssekretariatet i Velfærdsministeriet, som administrerer denne del af Uddannelsespuljen sammen med Center for Frivilligt Socialt Arbejde.

3 Typer af brugerrettede aktiviteter

For at identificere og kategorisere kursusaktiviteternes brugerrettede indhold har vi taget udgangspunkt i de foreninger, som har modtaget støtte fra Uddannelsespuljens Støtteform A i 2007, og set på de aktiviteter, som de har fået støtte til.

Foreningerne søger typisk til flere forskellige kurser fx 4 og opnår støtte til et eller et par stykker. Den hyppigste forklaring på, at en aktivitet ikke har modtaget støtte, er: ”at der samlet er søgt om et langt højere beløb, end der er til rådighed til fordeling”. Der er ikke foretaget en analyse af indholdet i de ansøgte aktiviteter set i forhold til de støttede aktiviteter.

3.1 Flest brugerrettede aktiviteter

Vi har foretaget en adskillelse mellem foreninger, der har modtaget støtte til brugerrettede aktiviteter, og de, som har modtaget støtte til aktiviteter rettet mod bestyrelsesarbejde. Desuden er der lavet en afgrænsning mellem det mere entydige indhold omhandlende fx metoder i omsorgsarbejdet, samarbejde eller på de særlige forhold for målgruppen og så de aktiviteter, hvor indholdet er mere generelt og blandet, og hvor det omhandler fx både specifik viden om særlige forhold for målgruppen og en gennemgang af de typisk anvendte redskaber i arbejdet. En særlig kategori omhandler introducerende aktiviteter, det vil sige kurser målrettet de nye frivillige i foreningerne.

I nedenstående tabel er fremstillet andelen af de forskellige typer af kurser, som foreningerne har modtaget støtte til. Den er udarbejdet på baggrund af overskrifter og kortfattede beskrivelser af indholdet af aktiviteterne. Derfor er der en vis usikkerhed i forhold til, hvad det konkrete indhold i aktiviteterne har været. Desuden dækker optællingen foreninger og ikke kurser.

Andel af foreninger i forhold til de forskellige typer af kurser

Type	Antal	Procent
Generel kompetence.....	48	25 %
Personlig udvikling	37	19 %
Metoder	30	16 %
Introkursus til nye frivillige.....	23	12 %
Målgruppe	22	12 %
Viden om det særlige.....	19	10 %
Samarbejde.....	7	4 %
Bestyrelsesarbejde	4	2 %
I alt	190	100 %

Aktiviteter, som tilfører de frivillige generelle kompetencer sammen med introduktionskurser for nye frivillige, udgør næsten 2/3 af de støttede foreninger. Således kan man overordnet konkludere, at Uddannelsespuljens støtte til foreningerne primært gives til de generelt brugerrettede kurser, og som dermed i stor udstrækning anvendes i forbindelse med mobilisering, rekruttering, fastholdelse og almen kvalificering af henholdsvis nye frivillige samt og opkvalificering af frivillige med længere anciennitet.

Der gives næsten udelukkende støtte til foreninger, som gennemfører kurser, hvor hovedformålet er at klæde de frivillige på til at gennemføre deres støtte på en kvalificeret måde i overensstemmelse med foreningens værdigrundlag, enten ved at tilføre faglig viden om målgrupperne eller redskaber til brug i støtten m.m. Kun enkelte foreninger har modtaget støtte til organisationspecifikke kurser. På den baggrund kan man hævde, at stort set alle kurser er rettet indirekte mod brugerne, fordi de frivillige bliver bedre klædt på til kontakten, og dette må formentlig også komme brugerne til gode.

Foreningernes aktiviteter omhandler generelt de frivilliges kvalificering bundet op omkring den enkelte forenings værdigrundlag, kultur eller lokale forankring. Fællesskab, samarbejde og socialt samvær mellem de frivillige er også typisk enten som en del af aktiviteten, eller også er aktiviteten tilrettelagt på en måde, så der også er mulighed for dette. Kurserne er også udtryk for en professionalisering af de frivillige, og der synes at være konsensus om, at de frivillige skal kvalificeres til mødet og støtten med brugerne.

Eksempler på de forskellige typer af aktiviteter fremstilles i det efterfølgende på baggrund af både ansøgningerne fra 2007 og interviewundersøgelsen.

3.2 Generel kompetence

De generelt kompetencegivende kursusaktiviteter består fx af et opfølgningskursus til grundkurset og indeholder både temaer om målgruppen, metoder og netværksdannelse.

Et eksempel er et kursus, hvor formålet både er teambuilding i forhold til et nyetableret hold af besøgsvenner, instruktion i forhold til deres indsats, viden om den pågældende sygdom, metoder til støtte samt afklaring af det felt, besøgsvennerne skal agere i. Kurset afholdes over en enkelt dag og er rettet mod frivillige, men der deltager også repræsentanter fra bl.a. foreningens lokalforeninger med henblik på at sikre kontakten mellem foreningens øvrige frivillige arbejde og besøgsvennerne. Der er således også et netværksskabende formål med kurset.

På et andet kursus deltager frivillige fra forskellige pårørendeforeninger i et regionalt område, som alle arbejder i forhold til den samme målgruppe, nemlig psykisk syge. De emner, som tages op på kurset, er både knyttet til

rådgivning, tavshedspligt, metoder m.m. Kurset fungerer som kvalitetssikring af den rådgivning, de frivillige fra medlemsforeningerne yder til brugerne. Hovedformålet er at sikre, at alle de frivillige i foreningerne er klædt på til rådgivningsopgaven. Fællesforeningen, som står for kursusaktiviteten, forsøger således gennem kurset at sikre sig, at de frivillige overlades et ansvar, de er i stand til at bære.

Indirekte er formålet at sikre brugerne af tilbuddet, at de modtager rådgivning af frivillige, som specifikt er klædt på til at rådgive pårørende til sindslidende, som kender til deres ansvarsområde, grænserne for det samt henvisningsmulighederne.

3.3 Personlig udvikling

Der synes i 2007 at have været fokus på kurser rettet mod de frivilliges personlige udvikling. Det drejer sig om kurser om grænserne for det frivillige arbejde og engagement, og om hvordan de frivillige får styrket deres kompetencer til også at passe på sig selv i arbejdet med at hjælpe andre. Udfordringen er at evne at skabe fortrolighed og at kende forskel på det og såvenskab. De frivillige støtter også i sager med tunge problemstillinger og personer i krise, og spørgsmålet er, hvordan de rummer det og samtidig trækker en grænse.

”Nogle er frivillige, fordi de gerne vil hjælpe og give noget af deres overskud. Men en god hjælper blander sig ikke i den andens sfære, og hjælpen skal foregå i respekt for brugeren, og de frivillige må ikke tage over”. Kursusansvarlig

Af konkrete indhold kan nævnes:

- *at forbedre og styrke de frivilliges kompetence til at imødegå de problemer, som brugerne har og samtidig passe på sig selv*
- *at styrke sig selv og sin frivillige kollega gennem coaching*
- *at passe på sig selv som frivillig hjælper i samtale med et menneske i nød*
- *at sikre egenomsorg*
- *at forebygge at blive udbrændt som frivillig (fra ansøgningerne).*

Frivilligcentre holder kurser for frivillige i de forskellige lokale foreninger. Et af centrene har oplevet, at kurset ”Kend dine grænser” har været et tilfølsstykke. Det kan skyldes temaets almene karakter også for frivillige fra forskellige foreninger. Et sådant kursus giver mulighed for, at de frivillige bliver bedre i stand til at sætte grænser og eventuelt også dermed bliver bedre og mere kompetente i forhold til brugerne. Desuden vurderer en kursusansvarlig, at deltagelse i sådant et kursus også kan give de frivillige mere mod på at fortsætte som frivillige og dermed bidrage til fastholdelse af de frivillige. Ofte vil de frivillige møde mennesker, som er i krise, og det skal man kunne klare som frivillig. Desuden skal man som frivillig være afklaret

med sin egen personlige tilstand, fx hvis man selv har erfaringer med det særlige, som den frivillige indsats omhandler.

Et andet eksempel på et kursus, der er kategoriseret som hovedformål at fremme personlig udvikling af de frivillige, er et kursus, hvor deltagerne er frivillige og tidligere brugere i foreningen, og hvor formålet er *”at give mennesker med psykosociale problemer deres selvstændighed og rettigheder tilbage ved at deltage i projekter. Temaer: Brugerstyring, recovery og empowerment, omsorgsfunktion. De frivillige brugere lærer at holde foredrag og gennemfører derefter disse foredrag”*. (Fra foreningens ansøgning).

3.4 Metoder

”At de kan rådgive en selvmordstruet uden, at hjertet sidder oppe i halsen på dem, hver gang de hører telefonen ringe. At de er sikre på de redskaber, de skal bruge, at de kan klare at have overblik over det kaos, som brugerne bringer ind i samtalen, kan vurdere samtalens karakter, har sikkerhed og styr på værktøjskassen.” Kursusansvarlig

Det drejer sig om foreninger, som har fokuseret på metoder i deres beskrivelse af formålet med kursusaktiviteten. Det kan være udbredelse af metoder og udvikling af nye, flere og bedre metoder i den frivillige indsats. Der kan fx være tale om telefonrådgivning, hvordan man bliver en god kontaktperson, samtalegrupper eller aktiv lytning.

”Det er hensigten, at vi kan give de frivillige nogle redskaber til at klare det arbejde, som de laver ude i de enkelte steder på en bedre måde, så de får nogle redskaber til at håndtere nogle af de svære situationer, som de ofte står i. Det gælder både i relation til brugerne og andre frivillige, fx samtaleteknik og konflikthåndtering.”

Kursusansvarlig

En forening har modtaget støtte til et kursus om det personlige møde omhandlende bl.a. sorg, krise, aktiv lytning og kommunikation med sygdomsramte personer. De frivillige opkvalificeres til at tale med brugerne på en måde, hvor de tager udgangspunkt i det sygdomsramte menneskers hverdag. Desuden møder brugerne ligestillede, fordi de frivillige selv lider af sygdommen.

En frivillig fra en anden forening, som har egne erfaringer som misbruger, fortæller, at det er givtigt at få gennemgået og drøftet forskellige måder at imødegå fx voldsomme reaktionsmønstre på.

”Vi kan bruge det til at blive bedre rustet. Det kan godt være, at man selv har været misbruger, men hvis der fx kommer en ind på værestedet og er hammer-truende, så ved jeg godt, at det er noget med at være stille og rolig, men alligevel er det svært i situationen.” Frivillig

Et andet eksempel er en kursusaktivitet, hvor de frivillige styrkes i forhold til at støtte børn med deres lektier:

”Jeg vælger at tro, at de mange brugere ikke bruger de frivillige for sjov, men fordi de møder nogle kompetente frivillige. Kurserne er en væsentlig årsag til at de frivillige gør det godt, og til at brugerne kommer igen... Når et barn kommer igen og igen til en lektiecafé, og når forældrene siger, at barnet er blevet gladere for at gå i skole, fordi det nu er velforberedt, og når skolelærerne giver udtryk for, at der er sket en forskel, så må det være, fordi de frivillige rent faktisk kan give lektiehjælp... At barnet kan lære mere, fordi de frivillige ved, hvordan de konkret skal hjælpe uden at løse opgaven.

Kursusansvarlig

Førstehjælpskurser synes at tilhøre en gråzone. Nogle foreninger modtager bevilling til førstehjælpskurser, mens andre få afslag på støtte til disse kurser, fx hvis de har søgt til andre kurser, som er vurderet til at være mere brugerrettede.

3.5 Introduktionskursus

Kurserne er målrettet nye frivillige i foreningerne og indeholder typisk både præsentation og information om foreningen, faglig viden om målgruppen for indsatsen, noget om det særlige fx sygdommen eller misbruget og eventuelt også forskellige netværksdannende aktiviteter. Introduktionskurser er ofte obligatoriske og afholdes en eller to gange om året. Der kommer hele tiden nye frivillige til, og der er frivillige, som holder op, og derfor har foreningerne løbende behov for at kvalificere nye.

”Frivilligsektoren har ændret sig – det er ikke længere ældre hattedamer, som bliver i lang tid, men unge studerende, som gerne vil have noget på CV’et - og de kommer og går. Derfor er der behov for introduktionskurser for 10-12 personer gerne 2 gange om året.”

Kursusansvarlig

At klæde de frivillige på og give dem gode vilkår er bl.a. formålet med grundkurserne. Det handler om at støtte de frivillige, så de kan mestre støtten, og desuden vil foreningerne have sikkerhed for, at de kan mere end fx blot være til stede i rummet. Introduktionskurset kan fx indgå som led i rekruttering og sortering af nye frivillige.

”Det er godt med et kursus, som går tæt på, fordi det som besøgsven er godt at blive klar over, hvad det handler om, og at begge parter både koordinator og besøgsven har mulighed for at vælge fra. Det er godt, fordi kurset forbereder os på, hvad vi kommer til at opleve, nemlig bl.a. meget syge mennesker, og mennesker, som er meget kede af det. Det kan også være at patienten spørger til en selv, og hvis de vil høre det, så skal man være parat til at fortælle om det. Man kommer tæt på et andet menneske, følger dem til de dør, kommer til at kende

dem. Man bliver så at sige lukket ind i deres liv i den sværeste tid, de har... Det er ikke lige meget, hvem man slipper løs på dødssyge mennesker.” Frivillig

Et formål med de interne introduktionskurser er afklaring af, hvad de frivillige kan forvente af organisationen, og hvad organisationen forventer af de frivillige. Et grundigt og omhyggeligt introduktionskursus, hvor både den frivillige og foreningen på et realistisk grundlag har mulighed for henholdsvis at sige til eller fra, har i nogle foreninger afgørende betydning for brugerne. Det kan dreje sig om støtte til en målgruppe, som har gennemlevet mange svigt, og som skal etablere kontakt med den frivillige. Her forsøger foreningen at sikre en stabil relation ved en grundig godkendelsesproces af de frivillige og håber på den baggrund at undgå for meget udskiftning eller svigt i relationen for brugeren.

I en forening foregår det obligatoriske introducerende grundkursus til nye frivillige over en hel weekend med deltagelse af cirka 25 nye frivillige hvert ½ år samt en del af de frivillige med anciennitet. Programmet består af introduktion til foreningen med præsentation af det specifikke værdigrundlag, som forening arbejder ud fra. Rollespil over situationer fra den frivillige indsats, teoretiske betragtninger og faglig viden og konkrete redskaber til brug for de frivillige. Kurset er desuden arrangeret på en sådan måde, at der er tid og mulighed for erfaringsudveksling, at lære hinanden at kende og generelt have det sjovt og hyggeligt sammen. Introduktionskurset afholdes i foreningens egne lokaler. En af de nye frivillige fortæller:

”Det er godt, at kurset afholdes fysisk her, fordi så kender man lokalerne og er mere tryk, fordi man har brugt 25 timer heroppe i løbet af kurset. Det betyder, at jeg er mere tryk, når jeg skal ind og tage telefonen og have en vagt, fordi det er et sted, jeg kender. Omgivelser du er bekendt med får dig til at slappe af. I stedet for hvis man ikke havde været her før og skulle finde ud af alt muligt, alarmer, og hvor skal jeg gå ind og passer min nøgle ikke i døren? Hvem er de mennesker, der sidder der? – så ville man allerede være små-stresset, når man skal herind og tage telefonen.” Frivillig

En anden af de nye frivillige, som har deltaget i denne undersøgelse, fortæller positivt om, at introduktionskurset foregår på et eksternt sted, hvor frivillige fra foreningens væresteder rundt om i landet samles. Han fortæller, at det er dejligt og inspirerende at komme hjemmefra og få nye input under andre himmelstrøg. Det omtalte kursus bliver afholdt i rammer, som er en del af foreningens værdigrundlag.

3.6 Målgruppe

”Vi lærer noget grundlæggende om de mennesker, vi møder. Det er et spørgsmål om at blive klædt bedre på for at gøre den forskel, som vi gerne vil. Noget af det har vi gjort i forvejen, men vi har bare ikke tænkt over det på den måde. Nu er det lettere at sætte sig ind i kundernes situation, og man skal holde dom og fordømmelse langt væk.”
Frivillig

Foreninger, som har fået støtte til kurser, hvor der primært er fokus på målgruppen, er kategoriseret her. Det kan dreje sig om udfordringer i den direkte brugerkontakt, viden og refleksioner forud for brugerkontakt eller om indblik i ny lovgivning på området således, at de frivillige bliver i stand til at rådgive på baggrund af eksisterende lovgivning.

Et eksempel på viden forud for brugerkontakt er fx et kursus om: *”Vold i familien - Hvordan kan vi hjælpe og give de frivillige viden om vold i familien, konsekvenser og hjælpemuligheder”*.

I en anden forening er der givet støtte til at sætte fokus på børn af psykisk syge forældre. Her var kurset led i et nyt indsatsområde, faglig udvikling og udvidelse af målgruppen. Tidligere var foreningens indsats primært rettet mod voksne.

Andre foreninger har gennemført kurser med fokus på børn i alkoholmisbrugsfamilier eller om kulturforståelse i forbindelse med lektiehjælp og sprogtræning for børn og unge. Desuden er et familieevenindeprogram blevet støttet. Det har til formål at give en enlig mor og børn kontakt til en voksen person med ressourcer. Gennem kurset får de frivillige viden om enlige mødres særlige sociale vilkår.

3.7 Selve viden om det særlige

”At få viden om, at skizofreni ikke bare er skizofreni, men at der er mange forskellige former og alt efter, hvilken en man lider af, så tænker og handler man forskelligt.” Frivillig

Under denne kategori er registreret de foreninger, som primært har fået bevilliget støtte til kursusaktiviteter om det specifikke særlige ved den målgruppe, som de frivilliges indsats er rettet mod. Det gælder fx kursusdag om demens – depression hos ældre og om at være pårørende til demente. Eller et kursus, som handler om traumer efter seksuelle overgreb i barndommen, med det formål at give de frivillige viden herom. Der er også en forening, som har kursusaktiviteter for de frivillige med oplysning om hørelse, støj og høretab.

For brugerne kan det være væsentligt, at de frivillige har noget viden om det særlige for at kunne møde dem på en ligeværdig måde.

”... Også brug for nogle redskaber og noget viden i vores dagligdag i cafeen. Hvordan takler man de psykisk syge og deres forskellighed, og hvis der opstår nogle kedelige situationer, hvordan takler vi så de situationer?” Frivillig

I en forening, hvor de frivillige selv har den sygdom, som de rådgiver i forhold til, er erfaringen, at det er positivt for brugerne ikke altid at skulle snakke om symptomer, men at de netop møder og snakker med nogle, som umiddelbart og på egen krop kender sygdommens problematikker.

3.8 Samarbejde

Få foreninger har eksplicit formuleret, at kursusaktiviteten primært har et samarbejdsformål. For de, som har, drejer det sig typisk om etablering eller styrkelse af samarbejdet mellem forskellige foreninger i et lokalområde, som arbejder i forhold til den samme målgruppe. Det kan fx være at udvikle en strategi for samarbejdet om det frivillige sociale og sundhedsfremmende arbejde i en kommune med drøftelse af fx spørgsmålet om, hvilke opgaver de frivillige kan løse. Eller omsorg for dementramte og deres pårørende i en konkret kommune med fokus på samarbejde mellem foreningerne i området med det formål at styrke og udvikle samarbejdet mellem de frivillige, der arbejder med dementramte for bl.a. at få en afklaring af indsatsområder og samarbejdsrelationer.

Mere implicit er samarbejdsrelationer og lokal forankring også afgørende, når frivillighedscentrene holder kurser, fordi det skaber mulighed for at etablere lokale netværk. Når fx 14 frivillige er samlet i det samme lokale og taler om hinandens arbejdsområder og måder at gøre det på, kan det være, at der etableres samarbejdsrelationer som sideeffekt, samarbejde om projektudvikling eller andet fx nyt initiativ i lokalområdet for en specifik målgruppe – at der ved gennemførelse af kurser er blevet skabt synlighed og opmærksomhed på det frivillige arbejde. En synliggørelse som er med til at skaffe nye frivillige. En anden effekt er mere kvalitet i arbejdet – at kvaliteten af de frivilliges indsats styrkes. Således søger frivilligcentrene om kurser til frivillige fra egne lokale foreninger dels med det formål af fremme det lokale samarbejde, og fordi de centrale kurser hurtigt bliver overtegnet, dels fordi de frivillige er interesserede i den lokale forankring.

Samarbejdet kan også være gældende, når fx både besøgsvenner og ansatte i tilknytning til en hospitalsafdeling afholder kursus om det særlige ved målgruppens sygdom. Selvom kursusindholdet er selve sygdommen og dens konsekvenser, medvirker kursusaktiviteten, som foregår på en internatweekend, til at etablere et samarbejdsforum mellem frivillige og ansatte i netop den givne kontekst. Der er klare grænser for, hvad besøgsvennerne

må lave, og de må ikke lave sygeplejefagligt arbejde. Det er vigtigt for at kunne køre et frivilligt projekt i et meget højt specialiseret felt, at der er klare grænser for, hvad de frivillige må og ikke må.

Det er med til at skabe kendskab til hinandens udgangspunkter og arbejdsområder både for de ansatte og besøgsvennerne, og det er med til at udvikle respekten og en gensidig forståelse for hinanden. For de frivillige kan det være en afgørende motivationsfaktor for at vedblive med at være frivillig, at de opnår dette kendskab og føler sig som en del af afdelingen, altså et fastholdelselement. Desuden kommer det brugeren – i dette tilfælde patienten – til gode, fordi personalet bliver mere klar over, hvordan de kan bruge de frivillige. Der bliver opmærksomhed på, hvilket tilbud der egentligt er til brugerne, fx hvis patienten har et ærinde, de gerne vil have foretaget, og der ikke kommer nogen pårørende. Eller hvis en patient har et svagt socialt netværk, og personalet er opmærksom på at guide besøgsvennen til den patient.

3.9 Bestyrelsesarbejde

Kun enkelte foreninger har modtaget støtte til organisationspecifikke kurser fx til at styrke bestyrelsesarbejdet. Hovedparten af de foreninger, som har søgt om støtte til kurser til styrkelse af bestyrelsesarbejdet, har fået afslag i forhold til disse kurser. Kun 4 foreninger har i 2007 modtaget støtte til kurser vedrørende bestyrelsesarbejde. Der er foreninger, som får afslag på kurser om bestyrelsesarbejde med den begrundelse, at det ikke er brugerrettet.

4 Frivillig bruger

Vi har i undersøgelsen interviewet frivillige som:

- har en faglig professionel baggrund
- er studerende inden for et fagområde relateret til indsatsen
- er pårørende
- har egne erfaringer med den pågældende problemstilling

For frivillige med egne erfaringer kan det konkrete kursusindhold og erfaringsudvekslingen med andre bidrage til personlig udvikling, empowerment og selvtillid. Således fortæller en af de frivillige, som tidligere var bruger i et værested for personer med misbrug:

”Fx har vi lige haft om misbrug og psykoser. Jeg har røget den fede gennem mange år, og jeg spekulerer meget på det, fordi når jeg ikke har røget i nogle dage, så kan jeg godt mærke, at der sker noget inde i kroppen - som om den får et lille chok, ryster, sveder, bliver irriteret og søvnløs. Så er det godt at vide, hvad en psykose er. Det er genialt, og det er noget, jeg har savnet viden om, fordi jeg kender mange, som går rundt med psykoser. Jeg har kontaktet et behandlingscenter, fordi det ikke skal gå ud over mine kunder på caeéen. De skal ikke opdage, at jeg har det dårligt.” Frivillig

Kursets indhold er konkret og specifikt på den problemstilling, som den frivillige er interesseret i, og som vedkommende har erfaringer med og dermed kan identificere sig med. Det bliver nærmest som en selvhjælpsgruppe på et sådant internt kursus, hvor hovedparten af deltagerne har egne erfaringer, og hvor der fx bliver drøftet afhængighed og psykiske lidelser. Nogle får nye viden, ser nye muligheder, eller blive bekræftet i, at der er flere end dem selv, der har samme eller lignende afhængighedssymptomer.

En kursusedtager fortæller, at han kan bruge input fra kurset i sin funktion som frivillig i dagligdagen.

”Jeg har fået en masse værktøjer i forhold til, hvordan man kan opføre sig, og hvordan man ikke skal opføre sig. Stress fx – en misbruger skal ikke have noget med stress at gøre, når jeg står og betjener en kunde, og der står 3-4 kunder efter ham, så kan jeg allerede stå og tænke, hvad skal de have, og blodet banker bare løs. Jeg farer rundt om mig selv og bliver rundtosset – det er utidigt. Der kan vi bruge noget fra kurset her. Så må jeg sige, at jeg ikke kan tage nogle kunder i dag - jeg er ikke kundevenlig.” Frivillig

En kursusedtager fortæller, mens hun stolt viser kursusbeviset med sit navn frem, at hun aldrig tidligere har modtaget et kursusbevis eller deltaget i et kursus. En anden kursusedtager rejser sig op i plenum og siger tak for et godt kursus og undskylder samtidig, at han ikke har fået snakket med alle.

Det skyldes, at han har vanskeligt ved at rumme mange mennesker, forklarer han. Selve hans deltagelse og aktive medvirken er en præstation og er med til at udvide hans kompetencer. Forud for kurset var han meget nervøs over at skulle deltage.

”Det er vores leder, som er gået os lidt på klinge og sagt, at det ville være rigtig godt for os, og så tog vi med. Jeg var tvivlende, fordi højskole og kursus – det er ikke lige mig, men da jeg så programmet, tænkte jeg, det skal jeg med til. Det var noget, jeg følte, at jeg kunne få brug for.” Frivillig

Et argument for de interne kurser er de frivilliges interesse for at møde andre ligestillede fx andre pårørende til sindslidende eller andre med den samme sygdom som dem selv. En del af de frivillige er personligt relateret til den problemstilling, de er frivillige i forhold til. Det kan være frivillige i Scleroseforeningen, som selv har sclerose, besøgsvenner for kræftsyge, som har været pårørende til personer, som er døde som følge af kræft m.fl.

”Vores frivillige er i arbejde. Når de prioriterer deres fritid, er det tæt på deres egen interessesfære. Det primære for dem er ikke at møde andre frivillige fra andre foreninger og med andre baggrunde. De foretrækker nogle med deres egen baggrund, og den snak, der kan være i pauserne, med andre pårørende til personer med en sindslidelse. Som pårørende ønsker man at møde andre pårørende til sindslidende.” Kursusansvarlig

Desuden kan der være et tabu forbundet med fx den sygdom, de frivillige har. Derfor foretrækker de at mødes med andre ligestillede inden for samme forening frem for andre frivillige fra andre foreninger. Dermed bliver de fri for bl.a. at skulle præsentere sig som fx forældre til et psykisk sygt barn eller som barn til en psykisk syg far.

Der kan også være tale om at blive mødt på de præmisser, som der er for en i kraft af den sygdom, man har. Når man møder andre med den samme sygdom, har de indsigt i og en forståelse for, at man fx kan blive meget pludselig træt, at sygdommen udvikler sig på en given måde osv. Noget som de andre kursister også ved, og derfor bliver de mødt med umiddelbar forståelse, og det er ikke nødvendigt at fortælle om det.

”For ikke altid at skulle snakke om symptomer – synet bliver dårligere, og man er træt – det er rart at snakke med nogle, som kender de problematikker, at modtageren med det samme ved, at sådan er det, når man har sclerose.” Kursusansvarlig

For andre frivillige kan kurserne have betydning for deres faglige eller professionelle karriere.

”... Give de frivillige en kompetenceudvikling, som de kan referere til ved jobsamtaler, eller når de søger ind på universitetet eller lignende. Så har de dokumentation på, at de har fået undervisning inden for forskellige områder.” Kursusansvarlig

De frivillige unge studerende bruger deres erfaringer fra deres indsats i forbindelse med studie og fremtidige arbejde. Desuden kan kursusdeltagelse og dokumentationen herfor omdannes til værdi for nogle af de studerende frivillige i andre sammenhænge.

5 Betydninger

”Når jeg har været på kursus, føler jeg mig fuldstændig beriget og kan gå tilbage til arbejdet (som frivillig) og tænke ”yes” på grund af de nye værktøjer, jeg har fået med mig... Det vedholder min gejst, og det er en del af min udvikling med brugerne og af denne frivilligruppe, som er meget dynamisk.” Frivillig

Citatet illustrerer et generelt synspunkt fra undersøgelsen, nemlig at det har stor betydning for de frivillige at deltage i foreningernes egne interne kurser. Det betyder noget for deres kontakt og møde med brugerne, for deres eget engagement og for dynamikken mellem de frivillige.

Analysens formål er at identificere og udfolde betydningerne af foreningernes egne interne kurser. Disse er analyseret ud fra de frivillige kursusdeltageres fortællinger og beskrivelser og ud fra, hvordan de kursusansvarlige i foreningerne vurderer kursusaktiviteterne. Forhold som viden, indsigt og kompetence for de frivillige er knyttet til både interne og eksterne kurser, og derfor er den ikke nævnt i det efterfølgende. Der er først og fremmest stillet skarpt på de særlige betydninger, foreningernes egne kurser har.

Følgende elementer udfoldes i dette kapitel:

- Kontekstuelt og specifikt læringsrum.
- Social kapital.
- Foreningsidentitet.
- Kvalitetssikring.
- Mobilisering, rekruttering og fastholdelse.
- Lokalforankring.

5.1 Kontekstuelt og specifikt læringsrum

Læringsrummet, som etableres, når kursusdeltagerne kommer fra samme forening, er karakteriseret ved at være baseret på erfaringer og udfordringer, som netop findes i den konkrete forenings kontekst. Derfor er temaer, spørgsmål og erfaringer vedkomne for kursusdeltagere. De interesserer sig for det samme og har parallelle oplevelser. For nogens vedkommende har de selv defineret indholdet på baggrund af konkrete behov for viden og ønske om drøftelse af forskellige problemstillinger. Indholdet i kurserne tager således ofte udgangspunkt i de udfordringer, de frivillige oplever, og derfor er de interesserede, og det synes relevant for dem.

Indholdet og temaerne på foreningernes egne kurser opleves af de interviewede som målrettede, konkrete, specifikke og dybtgående. Adspurgt om, hvorfor foreningerne afholder egne interne kurser, lyder svaret typisk, af

bl.a. faglige årsager, fordi kursusaktiviteterne kan målrettes den specifikke målgruppe, som foreningen arbejder for.

Ud over målgruppen er arbejdsmetoderne også specifikke. Et kursus i samtaleteknik er væsentligt forskellig i en forening, som udøver rådgivning, og i en som yder hjælp til selvhjælp. Desuden er formen for hjælp til selvhjælp væsentlig forskellig, alt efter om den er rettet mod ensomme unge eller misbrugene ældre.

”Bredden kan man sortere fra på de interne kurser. Når man mødes på centrale kurser, bruger man meget energi på at spotte, hvilken erfaringsbaggrund de øvrige kursister taler ud fra, og hvad deres forening står for. Desuden må oplægsholderen favne meget bredt, for at alle oplever, at der bliver talt til dem. Det er sorteret fra, når man deltager i et kursus kun for frivillige fra egen forening, fordi man der har et fælles udgangspunkt og værdigrundlag.” Kursusansvarlig

I en forening er det frivillige med lang anciennitet, som i samarbejde med professionelle fagfolk fra foreningen varetager introduktionskurserne. De ny frivillige fremhæver dette som betydningsfuldt, fordi teoretisk stof konkretiseret til den praksis, de selv møder. Der er ikke noget refleksionsfilter fra mere generaliserede cases eller generelle problemstillinger, fordi eksemplerne er hentet direkte fra de frivilliges praksis. At kursusaktiviteterne tager udgangspunkt i de frivilliges konkrete erfaringer, og at de umiddelbart kan genkende case-eksemplerne, vurderer de frivillige som betydningsfuldt for deres udbytte.

”Der er noget indforstået, som man kan tage med ind i det rum, som er rigtigt udbytterigt. Flere gange blev der refereret til konkrete episoder eller konkrete spørgsmål fra de frivillige.” Kursusansvarlig

At kursusaktiviteterne fungerer i en foreningskontekst både fysisk og med underviserne fra foreningen, giver intimitet, gensidig forståelse og insiderforståelse. De frivillige oplever at være trygge ved deres opgave, bl.a. fordi de både umiddelbart på kurset tør henvende sig til underviserne og de mere erfarne frivillige med fx tvivlsspørgsmål, overvejelser eller andet. Læringsudbyttet er præget af, at deltagerne oplever at være mere modige i forhold til at spørge og drøfte det, som er relevant for dem, netop fordi de kender andre og arbejder under samme værdigrundlag og i forhold til samme målgruppe.

”Vi har de rigtige undervisere og de bedste. Det er personer, som selv har sygdommen inde under huden – egne erfaringer med sygdommen, og derfor kan de rådgive.” Kursusansvarlig

De frivillige får etableret en relation og et kendskab til både de mere erfarne frivillige og de professionelle medarbejdere, som dermed er blevet en del af deres referenceramme og bagland, også i forhold til den fremtidige indsats.

”Netop at det bliver holdt her i foreningens lokaler og af folk herfra betyder, at der er meget ballast i det kursus, som jeg kan trække på. Jeg kan hele tiden gå til en af de gamle konsulenter og i løbet af aftenen høre deres erfaringer... Det betyder, at man bliver meget tryk, og man tør spørge om hvad som helst, og det giver en stor tryghedsfølelse – og at der hele tiden er nogen til at bakke mig op og nogen, som hjælper en. De erfarne er til stede på hele grundkurset, og det er også dem, der varter de nye op – rollespillene er gode – at se hvordan det foregår – det erfaringsgrundlag er nyttigt at kunne trække på.”

Frivillig

Som nystartet frivillig er der en del spørgsmål til det konkrete arbejde, til typen af støtte man skal yde og til målgruppen for indsatsen. Det er givtigt at få disse spørgsmål henholdsvis be- og afkræftet af de frivillige fra foreningen med anciennitet. De er en troværdig kilde til besvarelse af spørgsmål vedrørende den frivillige indsats, fordi de selv har erfaret den og kan give konkrete eksempler, som er relateret til spørgsmålet.

”De erfarne frivilliges cases er guld værd, fordi det går op for mig, hvordan indsatsen er bygget op. Jeg begynder at forstå, hvordan indsatsen er, og det gør det også nemmere at forstå de teoretiske vinkler, de professionelle fortæller om – når et specifikt tilfælde bliver beskrevet, så kan jeg se, hvilken relevans det har. Havde det kun været et kursus med ren teori og fiktive praktiske tilfælde, så ville det nok ikke være så meget, jeg havde fået med. Når det er specifikke tilfælde, og man gennem rollespil får mulighed for at se dem i praksis, så synker det ind på en anden måde.” Frivillig

5.2 Social kapital

De frivillige etablerer og styrker deres sociale fællesskab gennem deltagelse i foreningernes egne kurser. Der foregår erfaringsudveksling, opbygges fælles fagligt fodslag og fælles sprog samt sker en afstemning af holdninger til målgruppen. Man kan tale om social kapital, altså den værdi de frivillige opnår netop i kraft af deres sociale netværk med de andre frivillige, og som skaber sammenhængskraft i foreningen. De frivillige vægter det sociale fællesskab højt, og det har positiv betydning for deres indsats og engagement. Fællesskabet mellem de frivillige giver de enkelte personer ressourcer og rækker ud over den enkelte person og skaber synergieffekt. Sat lidt på spidsen kan man sige, at vil man have frivillige, er det en forudsætning, at de oplever et fællesskab med andre og ikke kun agerer i relation til brugerne.

Hvordan har det så betydning for brugerne, at de frivillige oplever et socialt fællesskab med de andre frivillige? En af de forholdsvis nye frivillige forklarer det sådan:

”Det som opstår heroppe, nemlig tryghed, glæde og forståelse, og at man bliver mødt med åbne arme og respekt – den tager man med sig ind i det rum – i telefonrummet, så kan brugerne også mærke det. Det

er ikke kun noget, man får lært – selvfølgelig kan man få at vide, at man skal være meget respektfuld, men når man bliver mødt med den, og når man ud over uddannelsen ser det i praksis, at det er almindeligt heroppe, så medfører det også, at stemningen bliver god, man får den der rummelighed. Det mentale overskud – som brugerne bliver mødt med.” Frivillig

De interne kursusaktiviteter og det sociale fællesskab, som etableres mellem de frivillige, er også med til at nedbryde eventuelle geografiske skel i foreningen. Det fremmer erfaringsudveksling mellem frivillige, som arbejder i samme forening, men fx forskellige steder i landet. Når de frivillige fra samme forening kender hinanden, er det nemmere for dem at udveksle erfaringer, og derfor er de interne kurser med til at binde de frivillige sammen. Et eksempel er kursister fra væresteder rundt om i landet, som mødes på grundkurset for nye frivillige i foreningen. De oplever at bliver inspireret af hinanden, og i fællesskabet genereres nye ideer til, hvad der skal laves i værestederne, og hvordan de kan udvikle sig fremover. Således bidrager det også til organisationsudviklingen i nogle foreninger.

5.3 Foreningsidentitet

”Vi er en lille gren af noget, der er meget større. Vi er en del af det hele”. Frivillig

Der bliver peget på, at netop Støtteform A har en afledt effekt for organisationerne, nemlig i forhold til sammenhængskraft. Når fx frivillige fra forskellige steder i landet fra samme forening mødes og ser hinanden og laver noget fagligt og socialt sammen, så giver det et kick og en samhørighed i organisationen. Samhørighed og en særlig foreningsånd har betydning for den enkelte frivillige.

”Det styrker sammenholdet inden for foreningen, styrker bevidstheden om, hvad det egentligt er for en forening, vi arbejder for. Det fundament vi hviler på – at jeg er en del af en større forening, og at der er andre væresteder – fordi vi ikke i det daglige er konfronteret med foreningen. På kurset får vi et indblik i foreningen, og hvor omfattende den er - Det er ikke sikkert, at det er mærkbart, men det er bevidstheden om, at jeg har en stærk organisation i baghånden, som gør et kæmpe arbejde, og at vi har de muligheder, vi har.” Frivillig

Samhørigheden er også en afgrænsning til andre foreninger og/eller metoder. Nogle af de frivillige er netop frivillige i den konkrete forening og ikke i andre. Det kan være fordi, de er enig i metoderne, formen og ideologien. Eller fordi de har en særlig interesse for eller relation til målgruppen.

”Jeg har specifikt valgt dette projekt, fordi det er, som det er, og specifikt valgt andre projekter i andre foreninger fra for det, de er”. Frivillig

”Selvfølgelig er der andre telefonrådgivninger, men så vil der typisk have været et andet udgangspunkt for samtalen. Det ville være svært, at holde kursus sammen, fordi det er så forskelligt. Uden erfaringsgrundlaget og den praktiske del af det – vil det være svært. Vi er her fx kun for at snakke og ikke for at handle.” Frivillig

For de frivillige har de interne kurser også betydning for, at de oplever at have et bagland, hvilket er med til at give dem en sikkerhed i forhold til deres indsats.

”Når man sætter sig ved telefonen og tager det første kald, så er du ikke 5 sekunder i tvivl om, at det her det kan jeg, og kan jeg ikke det, så kan jeg lære det og gøre det bedre næste gang. Det er alt det, du har lært – den sociale tryghed og kendskabet til stedet. Det hele i et gør, at når du sidder foran den telefon, så er du ikke 5 sekunder i tvivl om, at det her kan jeg, eller også er der nogle, der kan fortælle mig, hvis jeg ikke kan. Derfor er man ikke nervøs, og derfor holder man sig ikke tilbage.” Frivillig

For nogle af de frivillige er tilknytningen til foreningen også afgørende for, om de overhovedet oplever at have ressourcer til at deltage i kursusaktiviteterne. Kendskabet til foreningen, til den som afholder kurset, og til de andre frivillige, som fortæller positivt om kurset, som de tidligere har været på, giver dem mod til selv at tage fx på grundkurset for nye frivillige.

De frivilliges sociale fællesskab svæver ikke, men er knyttet til foreningen. De frivillige får ejerskab til foreningens værdigrundlag, rammer og betingelser, og bliver en del af foreningen på de interne kurser. Formålet med indsatsen bliver afklaret – er der fx tale om samtale, rådgivning eller snak. Desuden får de frivillige kendskab til den eventuelle vifte af tilbud til brugere, som nogle foreninger har, og dermed kan de give en bedre rådgivning.

For nogle frivillige er det befordrende, at de andre kursusedtagere selv har fx den sygdom, som foreningens arbejde omhandler. Fordi det giver en umiddelbar forståelse for eventuelle konsekvenser af sygdommen. Desuden skal man ikke til at forklare en masse om det særlige – fordi de andre kender det. Derfor er udgangspunktet et andet end ved et fælles kursus, hvor der er kursister fra flere forskellige foreninger.

”Vi har overvejet, om vi skulle invitere andre frivillige fra andre foreninger til at deltage på vores kurser, men de frivillige har været forbeholdne over for dette, fordi de oplever de interne kurser som et frirum, hvor der er mulighed for at tale samme og for at lufte eventuelle frustrationer med andre. Der er behov for dette eget rum.”

Kursusansvarlig

”Vi afholder kurserne som interne kurser, fordi de frivillige gerne vil mødes med hinanden, med andre, der som dem brænder for samme sag. De har denne sygdom som fællesnævner. De frivillige giver ud-

tryk for, at det er givende at mødes med de andre. Nogle af vores frivillige lider selv af sygdommen, og de har fagligt og socialt glæde af at møde ligestillede.” Kursusansvarlig

5.4 Kvalitetssikring

For foreningerne er de interne kurser også et led i at sikre kvaliteten af deres tilbud. Det er et generelt synspunkt, at frivillige skal kvalificeres til at yde den frivillige indsats. Og bl.a. gennem de interne kurser og de introducerende grundkurser bliver der fra foreningernes side vist tillid til den indsats, de frivillige udfører.

”Grundkurset er eksistensgrundlaget for projektet, fordi man ikke bare kan komme ind fra gaden og tage telefonen, og så sidder der en i den anden ende af røret og siger: ”Jeg har været udsat for incest”. Man bliver nødt til at have de der redskaber til, hvordan man selv klare det, og hvordan man hjælper den, der er i røret. Ikke at tage for meget på sine egne skuldre, men samtidig at kunne vejlede og give gode råd og lytte på den rigtige måde - til de brugere, som kontakter os”. Kursusansvarlig

Foreningerne ønsker at have sikkerhed for, at de frivillige, som varetager opgaven, har et fundament i forhold til at møde brugerne, hjælpe på en ordentlig måde og i overensstemmelse med foreningens værdigrundlag. Ved at afholde kurserne som interne kurser sikrer foreningen, at det rette grundlag formidles. Desuden opnår de at etablere en tryghed for både opgaven, stedet og organisationen hos de frivillige. Det rent faglige input kunne for så vidt være givet ved fælles centrale kurser, men ved de interne kurser slås flere fluer med et smæk, fordi de frivillige samtidig med faglige input, præsenteres for organisationen, huset og kommer til at kende de andre frivillige, som de eventuelt fremover skal samarbejde med.

”Som kursusansvarlig kan hun sove roligt om natten, fordi de frivillige gør deres indsats på en ordentlig måde – og for organisationens image og rygte.” Kursusansvarlig

Foreningerne ønsker selv at have snor i den faglige uddannelse, så de kan stå inde for den frivillige indsats.

5.5 Mobilisering – rekruttering og fastholdelse

”Signalværdien for os som organisation er, at vi gerne vil tilbyde dette spektrum af uddannelse for vores frivillige. Fordi vi tager deres indsats som frivillige seriøst, og vi vil gerne sikre, at de har et fundament til at klare den opgave, de nu har sagt ja til at klare. Det gør vi gennem de kursustilbud, vi giver dem. Det ser jeg som positivt i mit arbejde, fordi det bærer frugt for dem, som er på kurserne. De føler

sig bedre rustet, og der er en organisation, som de kan støtte sig op ad.” Kursusansvarlig

Interne kursusaktiviteter er med til at mobilisere, rekruttere og fastholde frivillige. Hvad angår rekruttering, fortæller erfarne frivillige om det gode ved at være frivillig, bl.a. at der tilbydes kurser. De oplever hermed, at der bliver tænkt på dem, og at der sker en form for anerkendelse. Samtidig føler de, at der er tale om en forening, hvor kursus og løbende kvalificering er prioriteret.

”... at lokke de frivillige med, at der sker noget – at vi er en forening, som har tilbud om kvalificering.” Kursusansvarlig

I nogle foreninger bruges de interne kurser for frivillige også som led i at sortere mellem de egnede og de ikke egnede på den måde, at det kun er de personer, som sandsynligvis vil kunne klare opgaverne, som bliver frivillige i foreningen. Det vil typisk være på et intro- eller grundkursus, at aktiviteterne er tilrettelagt således, at det giver både den frivillige og foreningen grundlag for at vurdere, om pågældende vil kunne klare opgaven. Der kan fx være tale om afklaring af fx pårørenderelation eller egen situation. I andre foreninger kan der være tale om, at den frivillige netop kan udvikle sig selv i forhold til sit særlige behov gennem at være frivillig.

De interne kurser har også betydning for mobilisering af frivillige. I et frivilligcenter er kursusaktiviteterne med til at synliggøre den frivillige sociale indsats i lokalområdet, og at der er brug for frivillige til at varetage den.

Erfaringerne viser, at de frivillige, som deltager i foreningernes egne kurser, også er dem, der bliver som frivillige. De får smag for at være frivillige og udvikler sig med det. De oplever, at det, de lærer på kurserne, er relevant og kan bruges i praksis, og de oplever, at det supplerer den uddannelse, som nogle af dem er i gang med.

Nogle frivillige opfatter kursusaktiviteterne som anerkendelse for deres indsats. Det giver dem mulighed for faglig kvalificering inden for det fagområde, som interesserer dem.

”Kursus er for mig en del af min betaling også, fordi jeg bruger de her værktøjer også i min dagligdag, i mit arbejde og i forhold til min skole. Så jeg tager det også som en del af min betaling for den hjælp, jeg giver her. Det, som definitivt lokker, er, at man lærer meget gennem det kursus, bruger det, lærer noget om en selv og om ens egen rolle. Man kan bruge det mange steder. Selvfølgelig driver det at snakke med brugerne også, men jeg synes også, at der er progression i tingene, og jeg kan mærke, at jeg udvikler mig, og nogle nye verdner går op for en. Det er det, som lokker. Hvis man ikke fik nok ud af det, så ville man heller ikke bruge 25 timer på det om måneden.” Frivillig

5.6 Lokalkendskab og forankring

De interne kurser har også en betydning knyttet til lokalt kendskab og lokal forankring. Således skriver en forening:

”Absolut [aktiviteten har givet de frivillige ny indsigt] – alle var utrolig glade for den nye viden, inspiration og samarbejdet, især fordi vi alle 20 er fra samme område i landet, og fordi vi derfor har mulighed for at lave en efterfølgende dag i fællesskab over emnet. Og vi kan efterfølgende tale sammen, hvis vi får brug for det.”

Fra Tilskudssekretariatets erfaringskema, hvor foreningerne efter afholdt kursus har mulighed for at skrive uddybende kommentarer om de frivilliges udbytte af aktiviteten

Det gælder fx de kurser frivillighedscentre afholder. Her mødes frivillige fra foreninger beliggende i samme lokalområde. Der etableres både et kendskab til de andre foreningers arbejdsområder, metoder og til de andre frivillige. Et kendskab, som kan være med til at udvikle indsatsen i den enkelte forening. Selvom der er tale om fælles centrale kurser, er det særlige her, at det er foreninger fra samme lokalområde. Har de frivillige viden om de forskellige foreningers tilbud i lokalområdet, kan de også henvise brugere dertil.

6 Uddannelsespuljen

De 190 foreninger, som har modtaget støtte fra Uddannelsespuljens Støtteform A i 2007, er væsentligt forskellige, både hvad angår kapacitet, organisering og målgrupper. Små græsrodder med minimal organisering og relativt få frivillige og store organisationer med ansatte og et stort frivillighedskorps er repræsenteret.

Uddannelsespuljens betydning for foreningerne varierer meget. For nogle er bevillingen nerven og helt afgørende for, om der overhovedet afholdes kurser for frivillige og dermed for, om der kan ske en opkvalificering af de frivillige og deres indsats. Det ville være tvivlsomt, om foreningen kunne opretholde en indsats uden bevillingen, fordi den har afgørende betydning også for mobilisering af de frivillige i lokalområdet.

I andre foreninger er puljebevillingen et vigtigt supplement i forhold til de frivilliges kvalificering. Den har betydning for kvaliteten af de kursusaktiviteter, som bliver tilbudt de frivillige, fx hvad angår oplægsholderne på kurserne. Bevillingen giver nogle foreninger mulighed for at prøve eller igangsætte nye aktiviteter. Det kan fx være nye metoder eller at etablere en indsats rettet mod en ny målgruppe. For andre foreninger spiller puljebevillingen en mere begrænset rolle, fordi der er økonomisk råderum til at finansiere uddannelse af frivillige.

Synspunkter og bemærkninger om Uddannelsespuljen er fremkommet i løbet af interviewene, og i dette kapitel fremstiller vi disse under følgende temaer:

- Støtteform A, B og C.
- Hvem og hvad kan støttes?
- Forholdet mellem bevillingsbeløb og administration.
- Puljens tidsfrist.

6.1 Egne og centrale kurser supplerer hinanden

De tre forskellige støtteformer bliver vurderet til at supplere og ikke konkurrere med hinanden. Uddannelsespuljen bliver betragtet som en samlet pakke, hvor netop foreningernes egne kurser, de centrale udbudte kurser fra Center for Frivilligt Socialt Arbejde og konsulentstøtten supplerer hinanden. De giver forskellige muligheder for kvalificering af det frivillige arbejde.

Fordelene med Støtteform A er allerede fremstillet i de foregående kapitler og handler overordnet om, at den giver de frivillige mulighed for at deltage i opkvalificerende kurser målrettet netop den målgruppe, som de ønsker at

yde en indsats i forhold til og med mulighed for erfaringsudveksling med andre frivillige inden for samme felt..

”Nogle af de frivillige bruger kurserne udbudt af Center for Frivilligt Socialt Arbejde til temaer som fx bestyrelsesarbejdet, altså de temaer som ikke har den specifikke målgruppevinkel på”. Kursusansvarlig

Det mere brede kursusindhold har de frivillige mulighed for at deltage i gennem Støtteform B. Fordelene ved disse kurser er, at kursisterne møder frivillige fra andre foreninger med andre værdigrundlag, og hvor indsatsen kan være rettet mod andre målgrupper. Det giver mulighed for at forholde sig til og blive inspireret af, hvordan andre frivillige arbejder samt definere sin egen indsats i forhold til det.

De centrale kurser bliver generelt vurderet som gode, relevante og med kompetente oplægsholdere. Især de små foreninger og mindre lokalafdelinger giver udtryk for, at centret har mulighed for relativt bedre og dyre oplægsholdere. Modsat mener en af de store organisationer, at deres interne kurser har en fordel, fordi de selv planlægger indhold og tidspunkt for afholdelse. Et varieret niveau blandt kursisterne på de centrale kurser nævnes som en problemstilling, fordi det kan gøre forståelse mellem kursisterne vanskelig. Desuden kan det virke hæmmende for udbyttet, at de frivillige kommer fra meget forskellige organisatoriske baggrunde.

”... Kan ikke opfyldes gennem centrale kurser, fordi de frivillige selv skal melde sig til disse - være aktive, skal rejse, bruge en weekend på det, og desuden er de centralt udbudte kurser typisk fyldt op, og derfor kan de frivillige alligevel ikke få plads på dem. Jeg ville kun kunne få et par af de frivillige til at bevæge sig til de centrale kurser, hvor der måske kommer 18 ud af 20 til de lokale. Ved lokale kurser skal de frivillige møde op i deres egne lokaler, og de kender foreningen, De kan gå, cykle eller køre i kort tid for at nå hertil, og de kender de andre. Desuden er kurserne specifikt tilrettet de konkrete behov, de frivillige har her. Dvs. baseret på erfaringer for, hvad de mangler af kompetencer, viden, faglige input eller andet.” Kursusansvarlig

En barriere for at bruge de centrale kurser er tilsyneladende, at der er rift om dem, og de mest populære bliver hurtigt overtegnede. Desuden må de frivillige kun tilmelde sig et kursus pr. sæson. Og endelig kan det afholde nogle fra at deltage, at der ikke kan deltage andre fra samme sted. En erfaring er, at nye frivillige foretrækker interne kurser og vælger at prioritere den tid, de bruger til kurser, på det målgruppe- og foreningsspecifikke. Når de har været frivillige igennem længere tid, stiger interessen for at deltage i eksterne fælles kurser med frivillige fra andre foreninger. Nogle frivillige deltager på grund af prioriteringer i forhold til transporttid, kendskab og tryghed i interne og lokale kurser.

Der er ligeledes gode erfaringer med brug af Støtteform C, hvor en forening fx i samarbejde med en anden forening har fået støtte fra en konsulent i forbindelse med bestyrelsesarbejdet.

6.2 Hvad og hvem kan støttes?

Hvad angår Støtteform A, har et tema i interviewene været selve udvælgelseskriterierne og en uklarhed vedrørende, hvad der bliver givet støtte til, og hvad der ikke bliver givet støtte til. Der er et ønske om, at det eventuelt kunne fremgå tydeligere af udbudsmaterialet. Foreningernes viden om dette varierer også for foreninger, hvor puljen har en afgørende betydning for kvalificeringen af deres frivillige. Der er forslag om, at en dialog mellem de, som administrerer puljen, og foreningerne kunne være en fordel med henblik på at skabe mere gennemsækelighed bl.a. i forhold til de forskellige kursusindhold foreningerne søger støtte til og de, som bliver støttet.

Et spørgsmål er fx, om der primært gives støtte til frivillige uden profession i tilknytning til den støtte, som de skal udføre, eller om frivillige med en professionel baggrund også prioriteres. Et andet spørgsmål er, hvordan der bliver prioriteret mellem konkrete fagkurser og mere redskabsorienterede kurser. For det tredje bliver det problematiseret, om ikke også bestyrelsesarbejde og koordinerende indsats burde kunne opnå støtte gennem puljen, fordi det anses for en forudsætning for at kunne tilrettelægge og koordinere de frivilliges indsats samt i forhold til at forankre en indsats for brugerne.

”Fx har vi en god café, hvor brugere mødes med hinanden en gang om ugen. Det kræver en god bestyrelse at drive den, og hvis den er lukket nogle fredage, så holder brugerne op med at komme. At sikre kontinuitet og at caféen også består på lang sigt - det er en stor udfordring. Det er nemt nok at starte en café op, men at forankre den er en udfordring, og det kræver, at de frivillige klædes på i forhold til bestyrelsesarbejdet. Det kræver velorganiserede frivillige.”

Kursusansvarlig

En fjerde diskussion omhandler prioriteringen mellem på den ene side fagligheden og fx udgifter til oplægsholder og på den anden side indkvartering og forplejning.

6.3 Bevillingsbeløb og krav til administration

Der er tilsyneladende en del administration med bogføring, revision, evaluering m.m. forbundet med bevillingen fra uddannelsespuljen. De store organisationer har medarbejdere og en organisering til at varetage disse opgaver. Det har mindre foreninger ikke i samme udstrækning. Mindre bevillingsbeløb er gode nok, men et synspunkt er, at der skal være en rimelighed i forholdet mellem bevillingsbeløb og krav til administration. Det bliver

nævnt, at puljen er blevet formaliseret i de senere år med bl.a. krav til detaljeringsgraden af regnskabet. Desuden bliver der peget på de relativt høje krav til bl.a. ansøgningen og regnskabet, som kan være vanskelige at imødekomme fx for en mindre etnisk forening. Desuden kan det for nogle virke ulogisk, at der skal ansøges om midler hvert år.

6.4 Tidsfrist

Uddannelsespuljens tidsfrist kan medføre vanskeligheder for foreningerne regnskabsmæssigt og planlægningsmæssigt. Det kunne være fordelagtigt for foreningerne, hvis ansøgningen til Uddannelsespuljen blev rykket frem således, at foreningerne vidste, om de ville få midler fra puljen forud for deres eget budget.

”Man får svar fra Uddannelsespuljen efter, at man skal godkende budgetterne, og det er selvfølgelig et problem, fordi så godkender man måske et luftkastel. Man ved først et stykke inde i året, om det passer. Behandlingstiden er for lang. Det kan være svært at søge så tidligt, fordi man ikke er begyndt at lave budgetterne for det nye år. Man skal være meget fremadrettet i forhold til, at ansøgningen skal være klar i september, og der er man nærmest kun halvt færdig med året.”

Kursusansvarlig

Det bliver påpeget, at det er for ufleksibelt at skulle forudse behov et år frem i tiden. Spontaniteten i forhold til aktuelle behov er det ikke muligt at realisere.

”Bedre med bredere rammer, fordi det giver mulighed for netop at planlægge kurser og kvalificering i forhold til det, som de gerne vil have styrket – at tage udgangspunkt i det, som de konkret har erfaret, at de har behov for på baggrund af brugernes henvendelser.”

Kursusansvarlig

Når bevillingen går igennem, er kursusåret startet, og det kan endvidere være vanskeligt at nå at planlægge og finde oplægsholdere med kort varsel. En forening afholder derfor primært kurserne i efteråret.

